

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:
Egész évre 28 korona, fél évre 14 korona, negyed évre 7 kor. — egy hónapra 2 kor. 40 fill. — Egyes szám ára 10 fill.
Megjelenik naponként. — az ünnepek kivételével.

Felolvasó szerkesztő:
HEGYESY VILMOS.

Kiadó és leaptulajdonos:
AJTÁI K. ALBERT.

Szerkesztőség: Farkas-utca 8.
Hirdetések: cm.-ként 10 fillér, nyitltér peit sor 40 fillér
Kiadóhivatal: Deák Ferencz-utca 4. szan

A „nemzeti gondolat“.

Kolozsvár, márcz. 3.

A magyar politikai élet sajátos kinövéséi közé tartozik az a törekvés, hogy a mindenkori ellenzéki pártok a hazafiságot, a nemzeti voltot, a függetlenséget, az alkotmányosságot, szóval mindent, a mi valamennyi magyar embernek, magyar pártnak, az egész magyar nemzetnek és a magyar államnak sajátja, — a maguk részére igyekeznek kisajátítani.

Ebből a különös jelenségből azon sajnos következmény fakad, hogy az ellenzéki pártok működése a komoly ellenőrzés és a kritikával való építés helyett a jelszavak gyártására és hangoztatására terjed ki. Ha aztán valamely ellenzéki párt, valamely magasztos eszme szolgálataiba állva felhagy a jelszavak kultuszával és ellenzéki hivatását őszinte komolysággal kívánja teljesíteni: az a többiek szemében ipso facto renegát, hazaáruló, akár csak a mindenkori kormánypárt — vagy a legjobb esetben ennek a hazaárulásban csöndes üzlettársa.

De valamennyi párton tulliczítál a hangos jelszavakban a legujabb, a még eddig meg nem keresztelt párt. És ez természetes is. Hiszen nem a kormánypártnak, hanem az ellenzéknek akar konkurrencziát csinálni s így annak tulajdonságait, — Apponyival szólva — annak kabátját kell magára öltetni; csak sujtást többet rakván a közös ellenzéki kabátba.

A legujabb pártnak az a vesszőparipája, hogy nála minden nemzeti. Nemzeti az állam, a kormányzat, a politika, a művészet, a tudomány, az érzés, a gondolat, az akarat, az álom, az ébrenlét, a barátság, a harag, a szó, a frázisok. Bizony nagy kár, hogy az Istenben boldogult néhai nemzeti párt a feltámadás veszedelmével fenyeget, mert a legujabb párt nemzeti vegyeskereskedése, a melyben vala ellenzéki és nem ellenzéki pártprogramm, nemzeti darabja — legalább úgy mondják, hogy csak nemzeti darabja — raktározva van, ilyen körülmények között a firmába nem teheti be a nemzeti jelszót, nem nevezheti magát nemzeti pártnak.

Ha a legujabb pártot, a „nemzeti gondolat“ által vezetett nemzeti akaratnak ezen megtestesülését látjuk: csodálkozva nézünk szét magunk körül. Vajjon áll-e még Magyarországon; vajjon a magyar-e benne az uralkodó nemzet; magyar-e tudománya, művészete és egész műveltsége; magyar-e népe, kormánya, alkotmánya; vajjon egyáltalában él-e még egy szál magyar Árpád honában?

Hála Istennek! Egy erős, fejlődésben levő és ujjabb ezer éves állami létre hivatott magyar nemzet lakik e földön, erős magyar nemzeti állam él itten, a mely nem mondhatja ugyan, hogy elérte mindazt, a miért fut, a miért küzd és fárad: de fut, küzd és fárad, hogy elérhesen idejében mindent, a mi csak egy szebb, magasztosabb jövőre hivatott nemzet által elérhető.

Vajjon feltették-e már maguknak az új-pártiak azt a „nemzeti“ kérdést: hogy „annyi balszerencse közt s oly sok viaszály után“ miképen lehetséges a mai eredmény? Vajjon megtették-e már a „nemzeti“ feleletet: hogy ennek az eredménynek az az oka, hogy a nemzetet egész élete folyamán állandóan mindig a „nemzeti gondolat“ vezette s ez irányította nemzeti akaratát.

Igen! a „nemzeti gondolat“, melynek tartalma van és nem az a „nemzeti gondolat“, melyet a legujabb párt, mint jelszót, legeslegujabban felfedezett. A magyar nemzet, a maga állami életében, nemzeti képviselőjének és kormányának vezetése alatt folyton arra törekszik, hogy az erős egységes magyar nemzeti államot kiépítse. Ez a program nem egy párté és különösen nem azé az egy párté, a mely a többek között még csak mai csirke. A „nemzeti gondolatnak“ a fenti cél nem adja meg az egész tartalmát. Hozzá tartozik és lényeges kiegészítő része volt minden a cél elérésének útja, a gondolat célbeli tartalmának megvalósításához szükséges eszközök és ezek észszerű felhasználása is.

A „nemzeti gondolat“ és „nemzeti gondolat“ között pedig éppen a tartalom ezen második alkatrészében van a lényeges különbség. Ha az erős, egységes magyar nemzeti állam kiépítéséhez a helyes utat és módot megjelölni és követni, — ha a szükséges eszközöket észszerűen kiválasztani és okosan felhasználni nem tudjuk:

TÁRCZA.

Virradatkor.

Irta: Szépfaludi Ö. Ferenoz.

Radányi Vilmos színművész nagy sikerrel fejezte be Szabadházán vendégszereplését a „Csapodár“-ban. Minden jelenet után nemcsak a tapsok, de a bokréta s nemzeti színű szalagos koszorúk is fényesen igazolták az általános tetszést.

Gyönyörű piros szekfubokrétá is repült fel a nézőtér első zártzék sorából, hol egy fiatal szép menyecske valóságos áhítattal nézte a nagy művészt, szemlélte mozdulatait és szívta magába minden szavát. Pár év előtt Budapesten, mikor a kis menyecskét még nem Babos Eleknének, hanem Vörös Malvinnak hívták, gyakran elvitték az előadásokra, melyekben Radányi Vilmos volt a főszereplő. Azóta nem látta Radányit.

A sok bokréta, nemzeti szalagos koszorút odahelyezték a színpad egyik asztalára, míg a szekfubokrétából a művész egy-két szálát kiszakított s a gomblyukába tűzte. A piros szekfü volt a kedvencz virága. Nem tudta honnét érkezett, ki dobta fel a színpadra, de valaki, mindegy akárki dobta. A vidéken tudnak igazán lelkesedni s Szabadháza megérdemli, hogy a lelkesebb vidék közé sorozzák.

Előadás után a vendégszereplő művész a

fogadóba vitte tropheumáit, oda, a hol szállva volt, csak a piros szekfubokrétát vitte magával az étkezőbe, hol bucsuestélyét tartotta.

Egy fővárosi író barátja, ki Szabadházán otthonos volt, szintén eljött Radányi Vilmossal és a társulat tagjaival együtt jelen volt a bucsu lakomán is, hol szellemes felköszöntők hangzottak el a közönségre, a művészre, a társulat tagjaira. A társaság ünnepeltje természetesen Radányi volt, kinek elbeszéléseit, uti tapasztalatait, külön „megfigyeléseit“ — melyekre igen nagy súlyt fektetett — rendkívüli érdeklődéssel hallgatták.

A nélkül, hogy detektív volna az ember, mindenre rájő. A megfigyelés érzéke szükséges csupán. Mig Kant Immanuel környezete Königsbergában csakis azt vette észre, hogy a nagy bölcsezt mikor veszi elő aranygombos sétabotját, s mikor indul délutáni rendes sétájára, a bölcsezt a „tisztá ész“ kutatásain fáradozott. A feleltes ember csak azt látja, a mi előtte történik, a kutató tovább lát az orránál, s más szem előtt rejtett dolgokat is észrevesz.

Azért ön még sem tudja mester, hogy ezt az égő piros szekfubokrétát ki dobta a színpadra.

— Most nem tudom, meglehet holnap sem, de majd akadhat jel, mely felderíti a valót.

— Csakhogy most éjjel van s ön reggel négy órakor már visszautazik Budapestre s ha csak álmában rá nem akad, nem juthat a nyitjára ennek a kis dolognak sem, szolt a társulat komikusa, ki az előbb az ellenvetést tette.

— Hát azt gondolja ön, kedves kis barátom, hogy a véletlen az élet nagy előadásában csak statisztika szerepet játszik, én azt hiszem, nagyon is az első rollék jutnak neki minden történetben. Az én megfigyeléseim nem szoktak tévedésre vezetni.

A társaság vidám hangulatban volt, Rigó Bence cigányprimás huzta, a mint tőle telhet, hogy a nagy művész megdicsérje, s ezt el is érte. „Angyali játék! Minden újad megérdemelné Rigó Bence, hogy megaranyozzák!“

A cigány magát multa felül, olyan hévvel játszott, s mikor Radányi egy nagy bankót akart átadni elismerése jeléül, s egyszersmind „látható“ megemlékezésül, Bence cigány azt mondta, hogy a jeles színművész pusztá díszrete több neki a ráma nélkül, melyet Radányi szolgáltatni akar.

— No hát akkor vigyétek fiuk a bandát egy-két szép leány, meg asszony ablaka alá s huzatok a tiszteletükre egy-két rövid nótát. Hátha véletlenül a pirosszekfűs ismeretlenemnek is jut valami nem sejtett köszönet a pöngetett hangokban. Bob herceget huzzátok!

A komikus és az intrikus, a kis Hegyi Józsi és Vajda Sanyi vállalkoztak, hogy megadják a „Nachtmuzikot“ és a pirosszekfűs ismeretlen minden bizonynyal ott lesz az érdemesek sorában.

Pompás tavaszi reggel virradt. A tiszta kék ég, mely szürke kabátját éppen vetkőzni kezdte, hogy a magas tisztaságában fogadja a nap első

akkor a „nemzeti gondolat“ üres, tartalmatlan fikcióvá, frázissá változik.

Már pedig a magyar nemzet a maga „nemzeti gondolatát“ eddig mindig átvitte és a körülményekhez képest sikerrel vitte át az életbe. Ez annak a bizonyossága, hogy az a „nemzeti gondolat“ a viszonyoknak megfelelően mindig érett gondolat volt. A mi már szavakkal azt teszi, hogy eddig a „nemzeti gondolat“ sohasem nélkülözte a politikai tapintat és bölcsesség kellő mértékét. Hiszen könnyű dolog hazafias és nemzeti eszméket hangoztatni, de jusson eszökbe mindig az illetőknek Kisfaludy Károly emez önbírálatát: „Sok haza-puffogatás; ok semmi; de szörnyű magyarság, bundás gondolatok. Jaj, de tatári mű ez!“

A „nemzeti gondolat“ a kellő politikai bölcsesség és tapintat hiányában épen azt a jellemvonását veszíti el, a mely benne a legfőbb volna, t. i. a nemzetit. A chauvinizista „nemzeti gondolat“, ha a politikai élet mezején kíván érvényesülni, „nemzetiségi gondolat“ lesz s magamat emészt fel.

A magyar nemzet politikai érettségét épen az jellemzi a legelőnyösebben, hogy mikor erős, egységes magyar nemzeti állam építésén munkál, soha, egy perczre sem folytat magyar „nemzetiségi“ politikát. Ebben van a szabadelvűpárt és kormány „nemzeti gondolatának“ is az ereje.

Politikai hírek.

Kolozsvár, márcz. 3.

A miniszterelnök svéd rendjele. Néhány lapnak amaz állításával szemben, hogy Tisza István gróf miniszterelnök Svéd- és Norvégország királyának legutóbbi bécsi látogatása alkalmából nem kapott kitüntetést, hivatalos forrásból azt az értesítést nyerjük, hogy Tisza István gróf ugyanazt a svéd rendjelet kapta, a melyben az osztrák miniszterelnök is részesült.

Az ilyefalvi választás. Seps-Szent-Györgyről táviratozzák: Az a több oldalról elterjedt hír, hogy az ilyefalvi kerületben a közigazgatási tisztviselők korteskednek, koholmány, sőt épen az

ellenzék fejt ki terrorizmust. Így pl. Angyaloson inzultáltak a főszolgabírókat, miért is két lefolytatás történt. Nagy György ellenzéki jelöltet feljelentették hatóság ellen elkövetett erőszak miatt. Ma két század huszár érkezett a kerületbe. Az ellenzék minduntalan alaptalanul sürgönyöz a belügyminiszterhez, hogy az ellenzéki választókat veszélyesen fenyegetik és vissza akarják tartani a szavazástól. Két községben gyújtogatás fordult elő, a mit némelyek politikai okokra vezetnek vissza.

Uj törvényjavaslatok.

Kolozsvár, márcz. 3.

A képviselőház tegnapi ülésén a kormány tagjai a törvényjavaslatoknak egész sorát terjesztették a parlament elé. Ezek között van az a nagyfontosságú javaslat, melyet Plósz Sándor igazságügyminiszter nyújtott be a *főudvarnagyi bíraskodásról*.

Ő Felségének főudvarnagyi hivatala nálunk is gyakorol bírói hatóságot. A magyar törvényhozás a főudvarnagyi hivatalnak Magyarországra is kiterjedő hatóságát egyes rendelkezésekkel ismételten elismerte.

A főudvarnagyi hivatalnak, mint bíróságnak mai szervezete és eljárása azonban nem felel meg a magyar közjog követelményeinek.

Ezidő szerint a főudvarnagyi hivatal peres ügyekben testületi bíróság gyanánt jár el. A bírói tanács a főudvarnagyi hivatal iroda-igazgatójának vagy bírói helyettesének elnöke alatt a bécsi elsőfolyamodású országos törvényszék négy bírájából alakul, a kiket ő Felsége nevez ki előadókul és szavazókul. A felebbvitel a főudvarnagyi hivatal, mint bíróság határozatai ellen másodfokban a bécsi országos törvényszékhez, harmadfokban a bécsi legfőbb ítélőszékhez fordulnak. Ugyan a főudvarnagyi hivatal, mint felebbviteli bíróságai tisztán osztrák eljárási szabályokat alkalmaznak.

A mint ez az ismertetés mutatja, a főudvarnagyi hivatal, mint bíróság mai szervezete és eljárása mellett egyáltalában nem jut kifejezésre az, hogy a magyar korona országában a főudvarnagyi bíraskodás csak a magyar király bírói hatalmának lehet kifolyása.

A törvényjavaslat a főudvarnagyi bíraskodás alá tartozó magyarországi peres ügyekre nézve, a magyar király bírói hatalmának kizárólagosságából kiindulva, magyar főudvarnagyi bíróságot tervez, magyar bírói szervezettel, a magyar-

országi ügyekre vonatkozó hatáskörrel, magyar felebbviteli fórumokkal és magyar eljárási szabályokkal. Rendezi továbbá a törvényjavaslat a királyi ház tagjainak bizonyos peres ügyeiben a királynak személyes bíraskodását, valamint a nem peres ügyek intézését is.

A királyság intézményének egyenes következménye, hogy a királyi ház tagjainak megkülönböztetett jogi állása legyen. Ez a megkülönböztetett jogi állás más intézményekben is nyilvánul, így a nagyobb rangban, a fokozott büntetőjogi védelemben stb. A nagyobb ranggal, a magasabb állással van összefüggésben az is, hogy a királyi ház tagjainak külön bírói illetékessége legyen.

A törvényjavaslatnak arra kellett törekednie, hogy ezt a bíraskodást a magyar közjog követelményeivel egybehangzó módon szabályozza.

A mi a királynak személyi bíróságát illeti, ez megfelel az ősi magyar jognak. Lényegben ezt tartja szem előtt a főudvarnagyi bíraskodásról szóló törvényjavaslat is midőn a királyi ház tagjainak bizonyos peres ügyeire megállapítja a király személyes bíraskodását és midőn a királyi ház tagjainak más peres ügyeire oly bíróságot állít fel, mely a király személyével szorosabb kapcsolatban van, mint más egyéb bíróság. Hogy ez a külön bíróság teljesen független legyen, annak biztosítása abban van, hogy a bírói függetlenség minden attributumával rendelkező bírákból fog állani, valamint abban, hogy másod- és harmadfokon teljesen beleolvad a rendes bírói szervezetbe.

A törvényjavaslat számol az általános forgalom érdekeivel is, a mennyiben a főudvarnagyi bíraskodás alá tartozó személyek gazdasági vállalataiból származó pereket a rendes bíróságok elé utalja és így az utóbbiak hatáskörét a mai állapottal szemben jelentékeny mértékben kiterjeszti.

A másik nagyfontosságú törvényjavaslat a magyar tisztképzésről szól:

A közös hadsereg magyar csapatainak kizárólag magyar honosságú tisztekkel való ellátása már régi, jogos óhajta a nemzetnek. Ezt a célt szolgálta az 1882. évi XXV. törvényezikk is, a mely a közös hadsereg nevelő- és képzőintézeteinél, az akadémiákban és reáliskolákban, százhusz magyar állami alapítványi helyet rendszerezített. Ezt szolgálta továbbá az 1897. évi XXV. törvényezikk is, a mely az alapítványi helyeket — a hadapród-iskolákra való kiterjesztés mellett — kétszázötvenre emelte.

A magyar tiszt elem ezeknek révén a közös hadseregben szaporodott ugyan és szaporodik is. Tekintettel azonban arra, hogy — tapasztalat szerint — az alreáliskolák első évfo-

sugarait, Olaszországot, a bella Italiát juttatta a járókelők eszébe.

Csak hogy még alig mult három óra, nehezen bicegett az óramutató s még nehezebben tünedeztek elő a piaci munkások, várva a kiálkozó munkára. Radányi Vilmos szívélyesen elbucszott a társulattól, melynek tagjai fölkiérték a vendéglő emeleti szobájába. A művészt meghatotta a kollegák ragaszkodása, s elővette három legdiszesebb koszoruját és odaadta emlékül; hadd osztozzanak rajta színész barátai. Hálásan megölelték a kollegák.

Az író barátja ott maradt Radányival, ki a piros szegfűbokrétát elérékenyülve forgatta s aztán megjegyezte:

— Valami ismerősnek kell lennie, mert nem gondolnám, hogy a véletlen sugallta a piros szegfű-bokrétát kötését.

— De hisz kedves barátom, te épen a véletlennek szánod az élet történeteiben a legelőkelőbb szerepeket, miért nem akarod hát ezutal hatalmát elismerni.

— Igaz van. Hűtlen kezdek lenni elveimhez... No most már pár negyedóra nem érdemes lefeküdni, szeretnék egy kis sétát tenni az ébredő városban, mely sokkal érdekesebb, mint az a város, mely már teljesen munkában van.

— Veled tartok. Nem vagyok álmos, szintén jó hatással lesz reám is egy kis séta.

Radányi és barátja otthagyták a vendéglőt s indultak le az utcára. Nem is a főtérré és a frekvenciáltabb utcákra voltak kíváncsiak, ha-

nem azokra, a melyek a város végére szögellenek.

A Liliom-uteza tágas, széles, a levegő egész falusias, a kis, rendes földszintes házacskák, melyek némelyikéről a rég divatozott zöld zsallugáterek sem hiányzanak, jó hatással vannak. Egy-két helyen a pinceszagot sem dobták még a lomtárba, vigyézni kell, nehogy sülyesztőbe juttassa a járókelőt; de ezek mind apró fölösleg, nem hiányok s könnyen hozzájuk lehet szokni.

A mint a házak előtt, az ablakok alatt, a zöldülő hársaknál sétálgattak, mindenütt néma csend, csak az ő élénk hangos beszédjük volt jóformán, a mi megzavarta a nagy egyedüliséget.

Egyszerre Radányi figyelmessé kezd lenni egy négy ablakos, zsallugáteres alacsony házra, honnan lármásabb hangok törtek elő.

— Mi ez? Reggel négy óra felé veszekedés? Pajtás, itt újra megkezdődhetnek az én csalhatalan „megfigyeléseim“. Megálljunk.

A művész odaállott a zsallugáter elé és hallgatott.

— Még nem hallok mindent, szólt oda barátjának, de azért mondhatom, hogy baj van!... Csak az a kérdés, hogy ki lakik a házban?

— Eredj, eredj, ne fontoskodjál. Hisz ebben a házban, úgy tudom, Babos Elekék laknak, a kinstári kasznár a fiatal feleségével.

— Lehet kinstári kasznár, lehet a felesége is, de ezek az emberek rosszul élnek, élénk viszálykodás van köztük.

— Jól élnek, az egész város tudja, hogy jól élnek.

— Én meg azt mondom, hogy rosszul élnek.

— Miből gondolod böles ember, te nagy Kant, ezt a körülményt?

— Hallgass reám. A mely házban fiatal házaspár, vagy egyáltalán szerető házaspár laknak, reggel négy óra tájban mély csend s nyugalom van. A szeretet nem ébred lármával. Mondom neked, rosszul élnek. Ámor nem disputál virradatkor!

— Javíthatatlan vagy!

Radányi odatartotta a fülét a beesukott zsallugáterre s a következő párbeszédet hallotta:

— Mit titkolod? Radányit ismered a fővárosból s azért dobtad neki a piros szegfű-bokrétát tudtomon kívül.

— Azért hát, ha úgy tetszik, szeretem Radányit, ha kedved telik benne. Tudd meg, az az tudja meg uram, hogy Radányi kedvencez virága a szekfű, még pedig a piros szekfű, még Biri néni mondta Budapesten. Ott is vittünk neki mindig bokrétát.

(Jól tettétek!)

— S ott is gomblyukába tűzte a szekfűt?

— Meg is eszokolta! (No, no!)

— Az nem igaz!

— De igenis igaz uram!

(A kis menyecske föllent!)

A mester odaszólt író barátjához: „Te! Hogyis hívták leány néven ezt a Babos Elekét?“ „Vörös Malvin“. „Vörös Malvin?“ „Füllent, föllent!“

Majd ismét odatartotta a fülét a zsallugáter-

lyamára esik a pályázók legnagyobb része és az akadémiákra csak kisebb számban folyamodnak; az alreáliskola első évfolyamában elhelyezett ifjú pedig csak tíz év múlva, a hadapródiskolákban elhelyezettek meg négy év múlva kerülnek a csapatokhoz: a magyar tisztek száma ezen az úton, a meglevő magyar alapítványi helyeknek — a nagyszámu osztrák alapítványokkal szemben — csekély volta miatt csak nagyon lassu emelkedést mutat.

Gondoskodni kell tehát arról, hogy a kitűzött cél, minél gyorsabban elérhető legyen, a mit a közvélemény is nagy mértékben siettet.

A kormány nem habozott az állásfoglalásban, sürgős feladatnak tekintette az igen igen heves cél érdekében való mielőbbi intézkedést és Nyíri Sándor honvédelmi miniszter tegnap a képviselőházban beterjesztette a törvényjavaslatot, mely szerint a magyar honos ifjak részére létesített 250 alapítványi hely további 1073 helyet felemeltetik olyképpen, hogy ezen 1073 helyből 93 hely a cs. és kir. katonai akadémiákban, 180 hely a cs. és kir. katonai reáliskolákban, 800 hely pedig a cs. és kir. katonai hadapródiskolákban tölthető be.

A mennyiben ezen újonnan rendszeresített 1073 hely az egyes intézetekben, az azokra nézve itt meghatározott számban betölthető nem volna, felhatalmaztatik a honvédelmi miniszter, hogy a költségvetésileg engedélyezendő hitel keretén belül a betöltésnél a helyeknek intézeteként megállapított felosztásától eltérhessen.

A vármegyei tisztviselők fizetésrendezése.

Gr. Tisza István miniszterelnök benyújtotta a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról szóló törvényjavaslatot a képviselőház elé. A javaslat egyik célja, hogy megszüntesse a vármegyei tisztviselők illetményei között fennálló aránytalanságokat és egységes alapon rendezze az illetményeket.

A javaslat szerint az állami tisztviselők fizetési és rangosztályát véve alapul, a vármegyei tisztviselőket a következő fizetési osztályokba sorozzák:

VI. fizetési osztály: Alispán.

VII. fizetési osztály: Főjegyző, árvaszéki elnök, főügyész, főszolgabíró.

VIII. fizetési osztály: Főorvos, I. aljegyző, főszolgabíró, árvaszéki ülnök (elnökhelyettes, tanácsvezető.)

hez s hallgatta a tovább folytatott párbeszédet, azaz pár-vezekedést.

— Ha mindent őszintén meg nem vall, aszszonyom, válni fogok. Holnap mindjárt benyujtom a válókeresetet.

— Szörnyeteg! ... azért is én fogom benyújtani, mert magát nem szeretem, sohasem is szerettem. Mindig Radányi Vilmosért rajongtam, a ki ideálom volt, mikor az intézetbe jártam és ideálom maradt, mikor Biri néninél töltöttem egy félét s most hatványozva szeretem. Érti? Válgon el! (Derék!)

Radányi Vilmos felpattantotta a zöld redőny egyik rovátkáját s kőrő hangon, mely érczes és igaz volt, bekiajtotta a nyílason:

— Ne higgye uram! Plátói érzelem. Oly igazán mondom, minthogy Radányi Vilmos félóra múlva a négy órai vonattal visszautazik Budapestre, hogy Malvin öngyűsűgát soh'sem láttam életemben, nem is sejtettem, hogy itt lakik, hanem a piros szekfü-bokrétáért örökre hálás maradok. Uram! Asszonyom! Igen szépen kérem, béküljék ki, éltesse a legnemesebb Plátót!

A szobában elesöndesedett minden ... Majd hangos kaczaj s végül még hangosabb czuppanás következett.

Radányi Vilmos karonfogta barátját:

— Most már mehetünk haza barátom csomagolni. Nemcsak mint színész, hanem mint orvos is remekeltem. Kibékítettem egy haragos házaspárt — s remélem — gyökeresen.

Radányi Vilmos a négy órai vonattal elutazott, de a szekfübokrétát, mely a nagy kurára emlékeztette, emlékül elvitte magával.

IX. fizetési osztály: Alügyész (árvaszéki ügyész), II. osztályu aljegyzők, I. osztályu szolgabírák, levéltárnok, irodaigazgató.

X. fizetési osztály: III. osztályu aljegyzők, II. osztályu szolgabírák, árvaszéki fogalmazó, vármegyei alorvos, járási orvos, allevéltárnok (levéltári segéd), közgyám, irodatiszt, nyilvántartó, iktató, kiadó, irattárnok (árvaszéki levéltárnok), sortárnok.

XI. fizetési osztály: Irnok, lajstromozó, segédnyilvántartó, segédiktató, segédkiadó, segéd-irattárnok (irattári segéd), segédgyám, várnagy, laktanyafelügyelő, könyomdavezető.

Ennek megfelelőleg a vármegyei tisztviselők (tiszt-, segéd- és kezelő-személyzet) — a gyakornokok kivételével — fizetés lakáspénz tekintetében ugyanazon illetményekben részesülnek, melyek az állami tisztviselők megfelelő fizetési osztályaira nézve törvényben vagy törvényes felhatalmazás alapján kibocsátott rendeletben meg vannak állapítva.

Az aljegyzők, ideértve az árvaszéki jegyzőket is, a VIII.—X. fizetési osztályokba soroztatnak, úgy, hogy vármegyénként egy aljegyző (első aljegyző) a VIII. fizetési osztályba jut, a többi aljegyzői és az árvaszéki jegyzői állások (mint második, illetőleg harmadik osztályu aljegyzői állások) pedig a IX. és X. fizetési osztályok között egyenlően osztanak meg. Ha azonban az aljegyzői állásoknak (egy első aljegyzői állás kivételével) összes száma egyenlően fel nem osztható; a főlös számu állást a IX. fizetési osztályba kell sorozni.

Ugy a fizetési osztályokba, mint a fizetési fokozatokba való első beosztásnál elsősorban a jelenlegi elnevezési sorrend (I., II., III., IV., V. stb. aljegyző) másodsorban a jelenlegi illetmények, harmadsorban az ugyanazon állásban eltöltött szolgálati idő irányadó.

A szolgabírói állások (mint első, illetőleg második osztályu szolgabírói állások) a IX. és X. fizetési osztályok között vármegyénként egyenlően osztanak meg.

Ha azonban a szolgabírói állások összes száma egyenlően fel nem osztható; a főlös számu állást a IX. fizetési osztályba kell sorozni.

Az első beosztásnál az ugyanazon állásban eltöltött szolgálati idő irányadó.

Ugy az aljegyzők, mint a szolgabírák az egyik fizetési osztályból a másikba választás után lépnek.

Azon főszolgabírák részére, a kik legalább 15 évi főszolgabírói működésük ideje alatt a közigazgatás terén kiváló érdemeket szereztek: a vármegyei közgyűlés indokolt felterjesztése alapján a belügyminiszter a VII. fizetési osztályba való előléptetést engedélyezheti.

A tiszteletbeli állásban eltöltött szolgálati idő a magasabb fizetési fokozatba, illetőleg fizetési osztályba való előlépés szempontjából sem jön figyelembe.

A közigazgatási gyakornokok vármegyei tisztviselők. Fizetés természetével bíró évi segélydíjuk 1000, 1300 és 1600 korona összegben állapittatik meg, mely összegbe az egyes vármegyékben megállapított lakáspénzek beszámíttatnak.

Azok a jelenlegi vármegyei tisztviselők, a kiknek az e törvény szerint járó fizetés és lakáspénz-illetményeknél magasabb javadalmazás van, a többletnek, mint személyi pótléknak az eddigi hatálylyal továbbra is élvezetében maradnak.

A személyi pótlék a fizetés, illetőleg lakáspénz emelkedése esetén a fizetési, illetőleg lakáspénz-többlet erejéig beszünttetetik.

E törvény rendelkezései a vármegyei alkalmazottak részére a fizetésen és lakáspénzen kívül megállapított egyéb illetményeket (uti-, irodai-, ruha-átalányt stb.) nem érintik.

E törvény rendelkezései 1904. évi januárius hó 1-től számított joghatálylyal érvényesek.

Benyújtotta továbbá a miniszterelnök a községi és körjegyzők fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

E szerint a jegyzők (lakáson vagy lakáspénzen kívül) legalább 1600, a segédjegyzők pedig legalább 1000 korona fizetést kapjanak.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, márcz. 2.

A képviselőház mai ülése már korán megkezdődött. Alig tíz óra után Perczel Dezső elnök már megnyitotta az ülést s előterjesztve az irományokat, jelenti, hogy Holló Lajos és Gántner Antal kértek szót napirend előtt. Mielőtt ezeknek megadná a szót, Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter kíván szólni.

Törvényjavaslatok.

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter: Javaslato terjeszt be a Német birodalommal és Olaszországgal való kereskedelmi viszonyok rendezéséről és a statisztikai hivatalnak 1904. évi munkatervéről, melyben a választói jog kiterjesztéséhez szükséges adatok is befoglaltatnak. Kéri a javaslat és a jelentés kinyomtatását. A harmadik jelentés, melyet beterjeszt, a Pozsony városában a vasárnapokon való elárusítás szabályozásáról szól.

Plosz Sándor igazságügyminiszter: Javaslato terjeszt be a főudvarnagyi hivatal bíráskodásáról. (Éljenezés.)

Tallian Béla földmívelésügyi miniszter: Jelenlétet terjeszt be a magyar határörvidék tanulmányi alapja ügyének rendezéséről.

Nyíri Sándor honvédelmi miniszter: Javaslato terjeszt be a közös hadsereg nevelő- és képzőintézeteinél magyar honos ifjak részére létesített 250 alapítványi helyről szóló (Hosszantartó, élénk éljenezés jobbról.) és ezen alapítványi helyeknek további 1073 helylyel való szaporításáról. (Zajos éljenezés a jobboldalon.)

Tisza István gróf miniszterelnök: Javaslato terjeszt be a községi és körjegyzői illetmények rendezéséről, továbbá az állami anyakönyvekről szóló törvényezikk módosításáról.

Bead továbbá egy törvényjavaslatot az országgyűlési képviselőválasztók 1905-re érvényes névjegyzéke kitagztatásának elhalasztásáról.

A kormány legközelebb a Ház elé hozza az állami beruházásokról szóló javaslatot, mely produktív beruházásokban lényeges emelkedést mutat a régihez képest. Igéri a kormány, hogy már legközelebb beterjeszti az államvasuti alkalmazottak és általában a tisztviselők fizetésének rendezésére vonatkozó javaslatokat. (Helyeslés)

Végül megemlíti a miniszterelnök, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter igen behatóan foglalkozik egy törvényjavaslat előterjesztésével, a mely a kormány által tett kijelentésekhez képest egyfelől a felekezeti népiskolák tanítóinak segélyezését az eddiginél magasabb mértékben állapítja meg, (Élénk helyeslés jobbfelől. Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) másrésről azonban különösen a magyar nyelv oktatása szempontjából, (Élénk helyeslés a jobboldalon.) abból a szempontból, hogy az a kötelezettség, a melyet egy ezelőtt 25 esztendővel hozott törvény már megállapított, végrevalahára teljesíttessék, (Élénk helyeslés a jobboldalon.) az állami felügyeletnek hatékonyabbá tétele szempontjából meglehetősen messzemenő intézkedéseket is tartalmaz. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Elnök: A napirend előtti felszólalások előtt még reflektálni kíván Polonyi Géza tegnapi felszólalására s megjegyzi, hogy a parlamenti bizottság jelentésének tárgyalására fix terminus sohasem volt kitűzve.

Az interpellációs könyvbe négy interpelláció van bejegyezve.

A Ház most áttér a napirend előtti felszólalásokra.

Napirend előtt.

Holló Lajos: Hosszas felszólalásban fejtegeti, hogy mennyire helytelen dolog volt a bécsi minisztertanács. Szólo ebben közjogi veszedelmet s olyan precedenst lát, a mely végzetes lehet. Tiltakozik az ellen, hogy szokássá legyen immár, hogy közös minisztertanácsokat tartanak a közös külügyminiszter elnöklése alatt. A minisztertanács is, a delegáció is teljesen a cenztralisztikus törekvéseket szolgálja s a míg ez így lesz, addig Tisza ne remélje, hogy itt kormányozni engedik. A miniszterelnök nem tartotta meg programját. Ilyen körülmények közt az Ugron-párt nem tel-

jesítheti Tisza kérését a leszerelésre nézve. A harez folyni fog tovább.

Tisza István gróf miniszterelnök nem akar mindenről beszélni e világon, mint Holló, mert ő alkalmazkodik a házszabályhoz és így csak arról nyilatkozik, a mi a felszólalás bejelentett oka volt. Az a véleménye, hogy a magyar parlament rendelkezési jogát biztosítsuk, még pedig a törpe kisebbséggel szemben is. (Helyeslés jobbról.) A szabadelvűpárt és a kormány katonai programját mindenben végre fogja hajtani, de nem enged abba belemagyarázni olyat, a mi benne nincs. A kormány három hónapi működése alatta tisztiképzés egész összességének kérdéseit megoldotta. (Ellentmondás a baloldalon.) Azt az obligót, a melyet vállalt, teljes mértékben föntartja. Arról, hogy a delegáció túllépte volna hatáskörét, szó sem lehet. Hogy oly kérdéseket is megvitattak, a melyek nem tartoznak a delegáció elé, az csak természetes; sérelemlről azonban csak akkor lehetne szó, ha a delegáció nemcsak megvitatta volna a hozzá nem tartozó ügyeket, hanem határozatokat is hozott volna róluk. Holló azt is kifogásolta, hogy hol ülnek a delegációban a magyar miniszterek; ez már igazán gyermekes szempont. (Zaj a baloldalon.) Senkinek sem szabad azzal a gyanuval előállnia, hogy a magyar ügyekben másnak is van befolyása, mint a magyar minisztereknek. Ez a gyanúsítás tulajdonképen a korona ellen szól. (Zaj a baloldalon.) A közös miniszteri tanácskozás a külügyminiszter elnököl, az igaz, de csak a király megbízásából; ez jobb így, mintha akár magyar, akár osztrák államférfi elnökölne. A közös miniszteri tanácskozáson megállapodás másként, mint egyértelműleg nem jöhet létre. Az egyértelmű megállapodásnak minden körülmények között létre kell jönnie, ha azt nem akarjuk, hogy a közös ügyek megrekedjenek. (Zaj a baloldalon.) A közbeszólás nem zavarja őt; az ilyen zaj nem emeli a parlament nivóját, a közbeszólók szellemi nivójáról pedig szomorú bizonyítást tesz. (Zaj a baloldalon.) Megvallja, hogy csakugyan volt magyar minisztertanács Bécsben. A dolog úgy történt, hogy Budapesten reggeltől estig minisztertanács volt, a melyen nem tudták a tárgyalást befejezni. Mivel pedig másnap ugyis Bécsbe kellett menniök, elhatározták, hogy a tanácskozást Bécsben folytatják. A ma benyújtott törvényjavaslatok közül kettőt Bécsben tárgyaltak le. Az nem igaz, hogy két minisztertanács is volt Bécsben; a második összejövetelen megkínálta teával minisztertanácsait s beszélgetett velük sok mindenről, szép asszonyokról, stb. (Derűtség.) Talán politikáról is. De nem volt minisztertanács. Igen gyakori eset más államokban az, hogy minisztertanácsot falu helyen tartanak, vagy éppen a külföldön: Másyás király is megtette azt, hogy Bécsben tartott magyar minisztertanácsot. (Zaj a baloldalon.) A bécsi magyar minisztertanácsban tehát semmi sérelmes dolog nem történt.

(Az elnöki széklet Feilitzsch Árpád b. foglalja el.)

Holló Lajos: Személyes kérdésben válaszol s tiltakozik az ellen, hogy a minisztertanács külföldön is megtartható.

Günther Antal: Megdöbbenette a miniszterelnök közjogi elmélete. Ilyen elméletek hirdetésében világos, hogy nincs elegendő közjogi érzék, ahhoz, hogy a kibontakozást megtalálja. (Helyeslés a baloldalon.)

Tisza István gr. miniszterelnök: Valóban kinosan lep meg, — ugymond — hogy most, a mikor minden hazafinak össze kellene fogni az ország megmentésére, hogy most azokról a padokról is szolgálatába állanak egy ilyen frivol játéknak, a minő itt most a bécsi minisztertanács kérdése körül folyik!

Óriási háborgás kelt e mély igazságnomán. A disszidens gr. Batthyány Tivadar magából kikelve tiltakozott, az obstruktorok pedig természetesen legelől jártak a zenebona rendezésében.

Az elnök b. Feilitzsch Árpád ismeretes erélyével azonban csakhamar helyreállította a rendet, a műharag elült.

Günther Antal személyes kérdésben szólal föl. En tárgyilagosan beszéltem, — így védekezett — nem érdemeltem hát meg a kormányelnök kemény szavait. Ha pedig azt óhajtja, hogy ne szálljunk védelmére a szélsőbali szomszédok-

nak, akkor ne védelmezzon meg ő jogtalanságot olyan frivol módon.

Tisza István gróf így válaszolt: A képviselő ur tárgyilagosságáról megvan a véleményem. Valóban szép objektivitás az, a mikor valaki a kibontakozás akadályát az én személyemben látja!

Batthyány Tivadar gróf: Csak a közjogi érzékének hiányosságában!

Tisza István gróf: Hát valami nagy különbség a kettő közt igazán nincs! Erre a politikai élű kijelentésre jogosítva voltam politikai természetű megjegyzést tenni!

Mentelmi bejelentés.

A napirend előtti izgalmas diskusszió ezzel tulajdonképen véget ért.

Olay Lajos kért most szót, de más ügyben. Ujra mentelmi bejelentést tett Khuen-Héderváry gr. ellen, a ki Olay ur nézete szerint a képviselők törvénykezési jogainak szabad gyakorlását sértette meg.

A szabályok szerint vita nélkül a mentelmi bizottsághoz tették át Olay bejelentését.

Zárt ülés.

Mindezek után, több mint husz képviselő zárt ülést kért. A tanácskozás illeten magakasztásán Holló Lajos buzgolkodott. Nagy fáradtsággal összeszedett husz aláírást s így az elnöknek el kellett rendelnie a nyilvánosság kirekesztését.

Feilitzsch Árpád b. elnök megnyitja a zárt ülést és felszólítja a zárt ülést kérőket, hogy kérésüket indokolják.

Holló Lajos azzal indokolja a zárt ülés kérését, hogy nyilvánvaló lett a bécsi minisztertanács, a mi pedig törvénybe ütközik. Másrészt vissza akarják utasítani a miniszterelnöknek azt a vitatkozási modorát, a melyet a képviselőkkel szemben tanusít. Ez nem való a miniszterelnöki székbe s ez ellen tiltakozni kell. A mit ő imhol meg is tesz.

Szederkényi Nándor ugyanazon az állásponton van, mint Holló. A miniszterelnök mindenben az obstrukció tüneteit látja, szöve pártját egyszerűen csak úgy titulálja „Ez a párt!” Ebben a kifejezésben kicsinylést lát, a mi ellen tiltakozik. (Derűtség jobbfelől.) Követeli, hogy az ő pártját többé ne nézze le a miniszterelnök. (Derűtség.)

Török Bertalan: Milyen szépen el lehetett volna mondani ezt nyílt ülésen! (Helyeslés jobbfelől.)

Okolicsányi László hasonlóképen osztózik az előtte felszólalók felfogásában.

Batthyány Tivadar gróf fájjalja, hogy több egy évnél nem foglalkozhatunk vitális gazdasági kérdéseinkkel s ebben egyetért a miniszterelnökkel. De ezt a vádat a volt nemzeti pártiak ellen nem szabad használni, mert igazságtalanság.

Molnár Jenő arról beszélt, hogy a miniszterelnök idegessége nem menti itt hallott hangját, a mely sérti politikai ellenfeleit.

Várady Károly kifogásolja, hogy itt a házszabályokba ütköző modorral élnek.

Elnök a zárt ülést berekeszti.

A kolozsvári színházépítés ügye.

Az interpellációk során Rákosi Viktor tette szövé, hogy a kolozsvári színház építési terveinek elkészítését bécsi cégre bízták.

Gr. Tisza István miniszterelnök kijelentette, hogy a színházépítést olyanra kell bízni, a ki a színházépítés mindennemű apró részleteivel tisztában van, s azokat a gyakorlatból ismeri. Magát az építés kivitelét, ipari részét magyar vállalkozók, magyar munkások hazai anyagból fogják végezni. A magyar építők jogos érzékenységét szóló méltányolja, de az a nézete, hogy a konkrét esetben ez igaztalanul nyilvánul. Mert most nem arról van szó, hogy a magyar építők műizlésében, általános képességében nem bíznánk, hanem egy speciális építkezésben való gyakorlati tapasztalatok körül foroghat csak a vita.

A monumentális nagy építkezéseket, mint eddig, ezután is magyar építők fogják végezni.

Az orosz-japán háború.

Kolozsvár, márcz. 3.

A kelet-ázsiai harcztérrel újabb a következő fontosabb jelentések érkeztek:

Port-Artur.

Boroszló, márcz. 2.

Pétervárról jelentik a Schlesische Zeitungnak: Az oroszok helyzete Port-Arturban tartakatlan. Az összelövdözött Retvizán, a mely elzárja a kikötő bejáratát nagyobb hajók számára, nem lévén megjavítva, nem távolítható el arról a helyről, a hol áll és az egyetlen sorhajó, a mely mint álló bástya résztvehet a küzdelemben. A többi hajók el vannak fogva és így a további küzdelemben nem számíthatnak. A torpedónaszádokról eddig ugyszólván alig esett szó, s azt kell hinni, hogy nincs lövészer.

London márcz. 2.

Az összes harcztéri tudósítók jelentik, hogy Észak-Kóréában Pingjang és Andsu között nagyobb szárazföldi ütközet volt. Az oroszok száz méternyire közeledtek a város északi kapujához, de a japánok visszaverték őket. Az oroszoknak két sebesültjük volt, a kiket magukkal vittek. Ezt a magában véve jelentéktelen dolgot Tokióban hivatalosan úgy tüntették föl, mint az orosz lovasság vereségét. Az oroszok elfogták Andsu polgármesterét.

Mire vár Oroszország?

Páris, márcz. 2.

A Petit Parisiennek jelentik Pétervárról: Az orosz offenzíva ideje még nem érkezett el. Az oroszok előbb meg akarnak bizonyosodni arról, hogy a döntő csatában győzni fognak.

A kínaiak.

London, márcz. 2.

A Daily Mail-nek a következőket jelentik Sanghajból: Általában azt hiszik, hogy Kína már legközelebb részt fog venni a háborúban. Kínai fegyvergyárakban éjjel-nappal szakadatlanul dolgoznak és folytonosan nagy csapatokat szállítanak észak felé. A kormány elrendelte a jankeekiangi hajóraj mozgósítását.

H I R E K.

Kolozsvár, márcz. 3.

— A központi választmány ülése.

Az országgyűlési képviselő választók 1905. évi névjegyzékének összeállítására és kiigazítására szükséges intézkedések megtétele végett városunk központi választmánya ez évben első ülését f. hó 5-én, szombaton d. e. 11 órakor tartja meg a városház tanácstermében. Ez ülésen fogja a központi választmány az összeíró küldöttségeket megalakítani s a szükséges adatok beszerzése iránti intézkedéseit megtenni.

— Az iskolaszék alakuló ülése.

Kolozsvár sz. kir. város ujonnan megválasztott iskolaszéke alakuló ülését f. hó 3-án, csütörtökön délután 5 órakor tartja meg a városház nagytermében. Ez ülésnek egyetlen tárgyát az elnök, alelnök és jegyzők megválasztása képezi.

— Időjárás. Az erdélyi részekben többnyire derűs és csendes, időjárás uralkodik Kolozsvárt —2°C közép hőmérsék. mellett szintén derült csendes az időjárás. Az üzletvezetőség jelentése különben a következő:

Üzletkezelőség +4 borult, csendes. Nagy-Váradi +4 borult, csendes. Torda -2 csendes, derült. Ma-

ros-Ludas —1 esendes, derült. M.-Vásárhely —1 esendes, derült. Szász-Régen —5 esendes, derült. Tóvis —2 esendes, derült. D.-Szt.-Márton —1 esendes, borult. Sörárd —1 esendes, borult. Kis-Kapus —2 esendes, borult. Segesvár —1 esendes, derült. Székely-Udvarhely —2 esendes, derült. Brassó —2 esendes, borult. Sepső-Szt.-György —4 esendes, derült. Csik-Szereda —4 esendes, borult. Csik-Gyimes —2 esendes, borult. Kézdi-Vásárhely —5 borult, vihar. Zernest —4 esendes, borult. Predeal —2 esendes, derült.

— **Tudomásul.** Az „Ellenzék” és a „Kolozsvári Friss Ujság” két munkatársa között hírlapi közleményekből felmerült sérelem, a Kolozsvári Ujságírók Szindikátusa köréből felkért bíróság előtt a felek kölcsönös megnyugvására elintéztést nyert. Kolozsvár, 1904. márczius 2-án. Hegyess Vilmoselnök, Magyar Mihály, dr. Óváry Elemér, Sebesi Samu, Vezsenyi Béla.

— **Egy ügyvéd felfüggesztése.** A hivatalos lap tegnapi száma a kir. Kuriának egy ítéletét közli, mely szerint *Manu Cassius* dr. kolozsvári ügyvédet fegyelmi vétségek miatt az ügyvédi gyakorlatától két hónapra felfüggeszti. A kir. Kuriának ez az ítélete különben csak a kolozsvári ügyvédi kamara 1903. augusztus 22-én hozott ítéletének megerősítése. *Manu Cassius* dr. ügyvéd ellen ugyanis fegyelmi vétség miatt panaszt emelt a kolozsvári ügyvédi kamaránál két román paraszt: *Felnács Ilie* és *Brumáriu György*. A kamara foglalkozván ezzel az ügygyel igazoltaknak találta a vádakát s *Manu Cassius* ügyvédet a gyakorlatától két hónapi felfüggesztésre ítélte. Ezt az ítéletet *Manu Cassius* megfellebbezte a királyi Kuriánál. A Kuria fegyelmi tanácsa helyben hagyta a kolozsvári ügyvédi kamara ítéletét, a mely tehát a tegnapi nappal jogervényben is lép.

— **Orvosi szakülés.** Az „Erdélyi Múzeum-Egylet” orvos-természettudományi szakosztálya márczius 4-dikén, (pénteken) délután 5 órakor a belgyógyászati klinika tantermében orvosi szakülést tart.

Tárgysorozat: 1. *Veszprémi Dezső* dr.: Vele született gümőkór esetéről. 2. *Borbély Samu* dr.: I. Bemutatások a sérvsebészet köréből. II. Epekö miatt végzett primaer epehólyag metszés esete. 3. *Hevesi Imre* dr.: Világra hozott csipőzületi ficam kezeléséhez. Betegek bemutatásával. 4. *Veress Elemér* dr.: Adatok az izommerevedés lefolyásának ismeretéhez. Ülésin a szakosztály a felolvasások iránt érdeklődő vendégeket is szívesen lát.

— **A párbajellenes szövetség az igazságügyminiszternél.** Az országos párbajellenes szövetség küldöttsége szombaton déli 12 órakor fog tisztelegni *Plösz Sándor* dr. igazságügyminiszternél. A küldöttséget *Rakovszky István*, az állami számvevőszék elnöke vezeti, a ki ez alkalommal átnyújtja a miniszternek a szövetség memorandumát, a melyben a becsület hathatósabb védelmét s a párbajra vonatkozó törvényszakaszok módosítását kéri. A memorandumot *Edvi Illés* Károly, a kitűnő jogász készítette.

— **Nagy lopás.** Huzamosabb idő óta folytatott nagy lopásokra jöttek rá tegnap éjjel egyik Mátyás király-téri nagy mézsáros-üzletben. Az éj folyamán egyik rendőrszem észrevette ugyanis, hogy a mézsáros-üzlet előtt valaki egy hatalmas terhet igyekszik elszállítani. A dolog gyanusnak tűnt fel előtte, s kérdőre vonta az ismeretlent. Az ismeretlen meglepődve ki akart bujni a feleletadás elől, azonban a rendőrszem az ügyeletes szobába vezette, hol aztán megvallotta, hogy egy hatalmas és még megkezdetlen szalonnát lopott el a mézsáros-üzlet pinczejéből. Az elfogott tolvaj különben alkalmazottja a mézsáros-üzletnek. Ma reggel értesítették az üzlet tulajdonosát a lopásról, ki rövidesen megvizsgálván a különböző husneműekkel telt pinczét konstataulta, hogy nagy mennyiségű hus hiányzik onnan, melyet időszakonként bordtak el. A lopást mintegy 6 hete állandóan folytatja az elfogott tolvaj és különböző helyeken már értékesítette is a lopott husneműket. A kárt még nem állapították meg véglegesen. Az elfogott tolvaj a rendőrség kézi fogdájában várja a vizsgálat eredményét.

— **A rendőrség sajtókönyve.** A kolozsvári ujságírók szindikátusa észrevételeket tett a rendőrség sajtókönyvének vezetésére nézve s kérte a főkapitányt, hogy a sajtó s a közönség érdekében közös megállapodás nyomán, rendszabályokat léptessen életbe a sajtókönyv vezetésére nézve. Dr. *Hadady* Endre főkapitány ennél fogva pénteken, márczius 4-én d. u. 5 órára értekezletre kérte a kolozsvári hírlapok tudósítóit. — A megállapodás szerint minden szerkesztőségből két-két tag fog az anketten résztvenni, kik ez uton kéretnek föl a megjelenésre.

— **Öngyilkossági kísérlet.** A Széchenyi-tér 19 számú házban levő lakása öngyilkossági kísérletet követett el tegnap este *Prekup János* 22 éves napszámos. Az életunt napszámos élesre kifest zsebkését mellébe szúrta, azonban a kis pengéje nem hatolt nagyon mélyen a bordák közé s így nemesebb részeket sem sértett meg. Az öngyilkos jelöltet a mentők részesítették első orvosi segítségben. A seb annyira jelentéktelen, hogy az életunt napszámos pár nap múlva elhagyhatja ágyát.

— **Új petroleum források az erdélyi részekben.** Déváról írják: A győgy község határában a vizerek mellett gazdag petroleum-forrásokra bukkantak. Az érdekeltek tegnap elhatározták, hogy az előmunkálatokat a petroleum-források kihasználására megkezdik. Ez iránt a budapesti geológiai intézethez fordultak, honnan szakértők kiküldését kéri.

— **Öngyilkos válegény.** Kis Áron nagyenyedi ötven éves munkás ember beleszeretett Székely Zsuzsánna eselédleányba, ki nála egy pár évvel fiatalabb volt. Szerelmükben házasságra gondoltak s a templomban annak rendjénél szerint ki is hirdették magukat. A válegénynek tudomása jött, hogy Székely Zsuzsa nem szereti őt s a kihirdetés napján éjjelkor elkeseredésben nadragyszíjjával felakasztotta magát.

— **őr az államvasutak ellen.** Erdemes kártérítési pört indított a magyar államvasutak ellen *Fischer József* temesvári butorkereskedő. *Fischer József* a múlt hónapokban Szegedről gyorsvonattal utazott. A vonat folyosóján álldogálván egy zökkenés következtében hirtelen megingott s a nyitva hagyott folyosón a vasut töltésére bukott, hol pár óra múlva találtak meg eszméletlen állapotban. A kereskedő elég súlyos sérüléseket szenvedett. Balesete okozóját a vasutat tartja, mert a személyzet nem tartotta be a szolgálati szabályokat, a mennyiben a vasuti kocsi ajtaját a kísérő kalauz nem csukta be. Ez az ok annak, hogy a gyorsvonatból kiesett és a vasut gondatlanságából hosszabb időre, keresetképtelen lett. Gyógykezelés és kártérítés címén a kereskedő 92.000 korona követelés megítélését kéri. Lehet, hogy a pör folyama alatt a keresetbe vett követelést még fellemei, miután veszteségét előre pontosan megállapítani nem tudja. Az első tárgyalást, melyre a Máv. Ludvig Gyula elnök-igazgató személyében lett megidézve, április 17-én tartják meg Szegeden, a törvényszék pörtárában.

— **Harakiri.** Borzalmas módon vetett véget életének Alsó-Fügeden (Alsófehér vm.) egy Muresán Paraszkéva nevű harminczéves asszony. Az asszony hirtelen rosszul lett s erős gyomor fájdalmakat érzett. Míg férje orvos után járt Muresán Paraszkéva egy hosszú éles késsel gyomrát felmetszette. A szerencsétlen asszony pár nap múlva a nagyenyedi kórházban meghalt.

— **Az asszonycsábító halála.** A hunyadmegyei Csernizsore községben Muntyán Koszta cigány elesabitotta szomszédjának, Csojka Jánosnak feleségét. Csojka baját elpanaszolta a koresmában négy barátjának, kikkel azután felkereste a csábítót és botokkal agyonverték. A tetteseket a esendőrség elfogta.

— **Major táncmester** márczius hó elején egy két hónapra terjedő tánczeyklust nyit. Egyben kéri a t. érdeklődő közönséget, hogy magánházakban és intézetekben a colonneokat addig szervezni kegyeskedjék.

A Bostonból és Cake-Valkból magánórakat ad. Egy magánóra 6 korona. A magánórakat baton is vehetik, ezeket a társaságokat az érdeklődők hozzák össze.

Jelentkezni vagy értekezni minden időben lehet lakásán, Mátyás király-tér (Főtér) 12. szám, II. emelet, 25 ajtó.

— **Gazdák, ha nagy terméshez akarnak jutni,** Manthner-féle magvakat vessenek. Idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, Manthner Odön és és kir. udvari magkereskedése Budapesten, Rottenbiller-utca 33, mindenkinek ingyen megküldi. A kitűnően tisztított, legnagyobb esiraképességgel bíró, fajtiszta magvak árai alacsonyok. Különösen főlemliteni dők az impregnált takarmány-répmagvak és a legnemesebb gabnafélék dus választéka.

Gyászrovat.

Schilling Teréz. Gyászlapot vettünk, mely a Schilling-család egy tagjának *Schilling Teréz*-nek elhunytát jelenti. A család gyászjelentése a következő:

Szeretett jó testvérünk *Schilling Teréz* életének 62-ik évében folyó 1904-ik évi márczius hó 1-ső napján reggel 8 órakor meghalt. Temetését folyó márczius hó 3-án délután 2 órakor a római katolikus egyház szertartása szerint fogjuk megtartani. Örök nyugalomra Kolozsvárt, folyó hó 4-én d. e. 10 órakor, a vasuti indóház-tól indulva fogjuk a családi sirkertbe elhelyezni. Az engesztelő szent mise-áldozat Szamosujvart folyó évi márczius hó 5-én délelőtt 10 órakor a Szent-Ferencz-rendi templomban lesz megtartva. Legyen emléke áldott! Szamosujvart, 1904. márczius hó 1-én. *Schilling Rudolf, Schilling Ottó, Schilling Kálmán, Schilling Anna Reinhold Olivérné, Schilling Lajos* családjaik és rokonaik nevében.

Zitahi Szöcs József Vizakna érdemekben gazdag nyugalmazott polgármestere, kit általános tisztelet és közbecsülés övezett, tegnap, márcz. 2-án 70 éves korában Nagyszebenben meghalt. Az elhunyt polgármester egész életét a közzóra fordított lelkes munkásságban töltötte. Több hazafias és jótékony egyletnek volt alapító és rendes tagja, Alsófehér vármegyének pedig négy évtizeden át törvényhatósági tagja. Azokért az érdemekért, melyeket hasznos tevékenységében kifejtett, a királyi kitüntetés is érte, a mennyiben ő Felsége a koronás arany érdemkeresztet adományozta neki. Az elhunytban *Szöcs Géza* dr. nagyszebeni főgimn. tanár édesatyját gyászolja. A nagyszámú gyászoló rokonság között vannak még: *Szöcs Sándor* posta- és táviró igazgatósági titkár, *Horváth Sándor* min. tanácsos, orsz. erdő-igazgató, idős. *Cseh Lajos* nyug. államvasuti főtisztviselő, *Horváth Lujza, Horváth Zsuzsa, Bunyevác Viktorné és Harró Polixéna, Alsó-csarnátoni Cseh Lajosné, özv. Szöcs Sándorné, Herepei Zsuzsánna, Alsócsarnátoni ifj. Cseh Lajos.* Temetése márcz. 4-én délelőtt lesz Nagyszebenben.

TÁVIRATOK.

Az országházból.

Budapest, márcz. 3. A képviselőház mai ülésén *Perczel Dezső* elnökölt.

A napirend előtt

Polonyi Géza szólal fel és hosszas fejtegetésében bizonyítani igyekszik, hogy a delegáció túllépte hatáskörét. Majd *Zichy János* grófot és a néppárti delegátusokat támadta, a kik a vezényleti nyelv kérdésében a status quo fentartását kívánták.

Gr. *Tisza István* miniszterelnök állott fel ezután szólásra. Röviden válaszolt *Polonyi* beszédére, aztán a delegáció vivmányait ismertette. Kiemelte főleg a ka-

tonai nevelés reformálását a tisztképzést illetőleg, mely lehetővé teszi, hogy a magyar nyelv ez által jobban fog érvényesülni, mint a vezénynyelv által. (Nagy zaj a baloldalon.)

A tisztképzés reformja azt eszközli, hogy az így nevelt tisztok a magyar társadalom erkölceit viszik majd a hadseregbe, mi által a harczképesség is növekedni fog. Ezt érte el a delegáció hatvanhetes alapon, melyet szóló védelmez.

A vezényleti nyelv nem más, mint egy sereg szó. (Nagy zaj a baloldalon.) Sokkal többet ér és hasznosabb a tanítási nyelv magyarsága.

Ne zavarják meg — folytatja a miniszterelnök — az összhangot a korona és a nemzet között ámitással és népbolondítással. A Magyarországon történők fölött már gunyosan mosolyog az egész világ.

Végül felszólítja Tisza miniszterelnök az obstruáló ellenzéket, hogy a rombolást ne folytassák. A nemztnak élnie kell — fejezi be beszédét — s a kik életét veszélyeztetik, azokat összetiporni lesz bátorsága a többségnek. (Perczekig tartó éljenzés taps és ováció jobbról.)

Kubik Béla szólott ezután személyes kérdésben.

Az ülés foly.

Apponyi gróf akciója.

Budapest, márcz. 3. Gróf Apponyi Albert és Szentiványi Árpád tegnap este fölkeresték a Szederkényi-csoport tagjait, rábeszélni igyekezvén őket, hogy hagyják abba az obstrukciót azért, hogy azután majd az összes ellenzékiek egyesülhessenek Tisza István gróf kormányzatának megbuktatására.

Szederkényiek még nem döntöttek, de valószínű, hogy nem hagyják abba az obstruálást.

Ítélet egy nemzetiségi izgató pörében.

Budapest, márcz. 3. A kolozsvári esküdtbírság öt hónapi fogházra ítélte Jounovics Valér szászvárosi román szerkesztőt izgatás és büntényfelmagasztalás miatt. A kir. kuria mai ülésén foglalkozván ezzel az ügygel, megsemmisítette az esküdtbírság ítéletét és a vádlottat 30 napi fogházra átváltoztatható 300 korona pénzbüntetéssel sujtotta. Az ítéletmondásnál több enyhítő körülményt vett a kuria figyelembe.

Irodalom.

** Arménia. Szongott Kristóf gimnáziumi tanár gondos szerkesztésében Szamosujvárt megjelenő magyar-örmény havi szemle legutóbbi (márciusi) számának főbb közleményei: Harmath Domokos (képpel). — Sz. K. től. Mindenkiért (költemény). — Faustinustól. Szántuchd örmény hercegü. Szomorujáték öt felvonásban. Első közlemény. Therzián Tamás örmény eredetijéből fordította Voith Antal. A lemergi örmény kath. érseki székesegyház. — Merza Gyulától. Örmény lapszemle. Szongott Kristóftól. Történeti elnevezések: Szongott Kristóftól. Az eleven, tartalmas füzetet irodalmi, művészeti és közgazdasági rovat egészíti ki.

** A „Zenélő Magyarország” zongora és hegedű zenemű folyóirat most megjelent XI-dik évfolyam 5 dik füzeté a következő szép zenemű-ujdonosságokat közli: I. Sipos Antal „Feltekintek a csillagos égre” nagyon szép, hangulatos magyar dalát. II. Helényi Albert „A hamis tanu” melodramát Arany János költeményére III. Csajkowsky Péter cop. 40. „Chanson triste” salondarabot. IV. Schumann Róbert a) „A róza és lilium” — Die Rose und die Lilie, b) „Ha szép szemedbe nézhetek” — „Wenn ich in deine Augen seh” műdalokat. Ily gazdag tartalommal jelenik meg a minden zenekedvelőnek kiváló fontosságú zenemű folyóirat minden egyes füzeté, úgy hogy előfizetői az érdemesebb zeneműveket, melyek az év leforgása alatt megjelennek a havonta kétszer megjelenő füzetekben kapják. Előzetési ára egész évre 24 füzetre 12 korona, félévre 12 füzetre 6 korona, egy negyedévre 6 füzetre 3 korona.

Előfizetheti a most folyó I. évfolyadra, valamint az előző évfolyadokra is Budapesten a „Zenélő Magyarország” (Klökner Ede) zenemű kiadóhivatalában, VII., József-körút 22/24., hol egyuttal minden nyomtatásban megjelent zenemű a legolcsóbban megszerezhető.

Művészet.

* Ifjúsági előadás. A mama Szigligeti kitűnő vigjátéka vasárnap délután ifjúsági előadásban kerül színre. A darabról dr. Versényi György a felsőbb-leányiskola jeles költő tanára fog értekezni.

* Darab változás. A Sherry előkészületei annyira igénybe veszik a színpadot, hogy ebből keletkezett technikai akadályok miatt a holnapra kitűzött Kisértetek előadását későbbre kellett halasztani, s így holnap, pénteken Strauss népszerű operettje A tavasz kerül színre páros számú bérletben a rendes szereposztással.

* Sherry Ordonneau és Félix nagyhirű operettje szombaton X. (páros) számú bérletszünetben a következő szereposztással kerül bemutatásra:

Mac Sherry — Mátrai Jáné — Lónyai P. roska. Anatole — Mészáros. Mistigrette — Fehér Olga. Aurillac — Kassai. Katalin — Károlyi Leona. Pepita — Szabó Mariska. Leonardy Gomez — Bérczi. Rendőrtiszt — Dezséri. Amadé — Váradi

A bérlok jegyeit a — Sherry — szombati bérletszünetes bemutató előadására szombaton délelőtt 10 óráig tartja fenn a pénztár.

Heti műsor:

Péntek: Kisértetek (b. 146. sz.).
Szombat: Sherry. 1-őr (b. szünet X. sz.).
Vasárnap (d. u.): A mama (Ifj. előadás X.).
(este: Sherry (b. 147. sz.).

CSARNOK.

A fürdés befolyása az egészségre.

— Irta és felolvasta dr. Szombathelyi Gábor az iparosok részére 1904 febr. 28-án, vasárnap délután rendezett előadás alkalmával. —

A fürdés gyakorlása oly régi szokás, melynek az emberiség őstörténetében találjuk meg az eredetét. Már az ó-korban az emberek oly fontos dolognak tartották a fürdést, hogy pl. Mózes, a nagy vallásalapító, vallási törvények által tette azt népénél kötelezővé.

Keresztelő Szt. János nemcsak a testi szennyet kívánta a fürdéstől lemosni, hanem a lélek megtisztításának jelképül mártotta a keresztelendőket a Jordán vizébe.

Az ó-kor történetének tanúsága szerint azonban a rómaiaknál volt a fürdés leginkább gyakorlatban, olyannyira, hogy nemcsak testi szükségletnek és a gazdagok gyönyörének tartották, midőn a gazdag római fürdés után illatos olajokkal megkenve és puha kendőbe burkolva élvezte a víz kellemes hatását, hanem az ó-kor eme kiváló műveltségű és a közért annyit áldozó népénél a fürdés közszükségletté vált.

Rómanak még ma is a világ legnagyobb sza-

básu és legjobb vízvezetéke van. Hogy fogalmat szerezzünk e város vízszükségletéről, megemlítem, hogy Róma akkortájtban 750 millió liter vizet használt el naponta, holott a mai Berlin kiterjedt vízvezetéke mellett csak 300 millió litert fogyaszt.

Az Aqua Appia nevű vízvezeték a Cloaca maximából nemcsak minden pátriéziusnak juttatott házába folyton csorgó vízmedencéjét, mely rendszeren a belső családi udvar közepét foglalta el, hanem — miképpen ez akár Herkulanum és Pompeji, akár az ó-budai Aquincum romjaiból kitűnik — minden egyes háznak voltak szépen berendezett, gyönyörű freskókkal díszített, mozaikból kirakott fürdőszobái, márványból, bazaltból készített fürdőkádjai és medencéi.

305 ben Kr. e. Appius Claudius végezte be a nagy vízvezeték készítését

Ebből az óriási vízmennyiségből nagyszámu, némelyek szerint 80 nyilvános fürdőintézetre tellett Rómanak és ezeken kívül még számos népfürdő is szolgált a köz javára. Sergius Orata Kr. e 89-ben fedezte fel a légfürdőt, miáltal a fürdés további lendületet nyert.

Azok a fürdők, melyeket Caracalla és Diokletian építtettek, nemcsak az akkori előhaladt műveltség viszonyait fénnyesek, tágak és nagyszerű berendezésűek voltak, hanem még napjainkban is példányképpül szolgáltak modern fürdők berendezésénél.

216-ban Kr. után már megvolt, a Caracallai fürdő; nagyság tekintetében csak a Diokletiané volt nagyobb, de szépség és pompa tekintetében a világ egyetlen fürdőintézete sem multa fölül.

A fürdő kiterjedése 124149 qum. területet foglalt el, 2300 személy fürdöthetett egyszerre, 1600 drb. fürdőszék volt pelirozott márványból. A rómaiak a fürdő helyiségeit 4 részre osztották és a következőleg nevezték el: azon helyiséget, ahol a test felmelegedett: Tepidarium, a meleg medence-helyiséget. Caldarium, a légfürdő és gőzhelyiséget: Sudatorium, a langyos és hideg medence-helyiséget: Frigidarium-nak. A berendezésben aztán a legnagyobb luxust fejtették ki. A legkiválóbb művészek festették a falakat; a márvány-, bazalt-, porphyrfalakon gyönyörű reliefek ékeskedtek, a padimentum mozaik aranyozott arabeszkokkal. Minden felszerelés a legdrágább anyagból készült, pl. vizes korsók aranyból, ezüstből vagy korinthusi ércből.

Az ó-kor és jelenkor egyetlenegy népe sem fürdött olyan nagy szenvedéllyel, mint a rómaiak, egy nép sem tudott magának olyan nagyot alkotni, hogy fürdési szenvedélyét ilyen módon kielégíthesse.

Az idegenek, ha Rómába érkeztek, mindjárt a fürdőket keresték fel és a legnagyobb illetlenség volt fürdés nélkül társaságban megjelenni.

A fürdő céljaira kristálytisza Aquaeductuson át folyt vizet használtak. Nero római császár nagy költséggel tenger-vizet hozatott magának. Nero felesége, Poppea, hogy szép bőre legyen, számár tejben fürdött. Ha uton volt is, 500 számból álló falkát hajtottak utánna.

A rómaiak műveltségét a népvándorlás septe el s jóformán mindaz, a mit a rómaiak kulturája a művészet és emberi élvezetek emelésére kitalált, szétrombolta, eltemette. A fürdő és fürdőberendezésnek azt a tökélyét, melyre már a rómaiak emelték, csak újabb kór állította vissza ismét.

Azonban a népvándorlás vad csordái is hódoltak a fürdésnek. Mihelyt egy folyam vízhez értek, megfürdöttek. Sőt a víz náluk természet-szerűleg tisztalet tárgya volt, mert nemcsak felfrissítette a fáradt vándorokat és felüdítette a lankadt tagokat, hanem természetes védelmül is szolgált az ellenséggel szemben.

Ugy ősmagyarjaink, mint a többi vándorló népek, áldozás alkalmával megfürdöttek.

A keresztény vallás behozatala megszüntette ugyan a pogány módon történő áldozást a forrásoknál és folyó vizeknél, de Magyarország nagy vízbősége mellett a fürdés állandóan szokásban maradt.

Az erdélyi részeken s különösen a Székelyföldön, sok helyen nemcsak forrás fakadt forrás mellett, de a víz, mely kibugyog, szénsavat, kén és egyéb gyógyító alkotórészeket tartalmaz és mivel országrészünk a földalakulás egy bi-

zonyos idejében tengerfenék volt, kitűnő sós tavaink is vannak.

Az ezekben való fürdés közben nemcsak a test tisztult meg, hanem számos ember ott hagyta a fürdőben betegségét is.

Székesfővárosunk különösen meg van áldva forrásvizekkel és gyógyító fürdőkkel és Magyarország számos más vidékén is, régi időtől fogva hírneves fürdők vannak.

Sajnos, hogy ezek történetére vonatkozó adatok birtokába nem juthattam, azért csak a budai fürdők és Kolozsvár történeti adataira szorítkozom.

A budai fürdők közt legrégebbi a Rácz-fürdő, mely Mátyás király idejében élte fénykorát.

Ebben az időben Mátyás király-fürdőnek hívták.

Mátyás király nagy előszeretettel fürdött benne és valóban királyi pompával tartotta fenn és királyi kertjét a fürdőig terjesztette.

A Rudas-fürdő is már a török uralom előtt létezett. Mustafa pasa 1556-ban egészen újból kijavíttatta. A fürdő csak Leopold császár győzelme révén került ismét Budaváros tulajdonába.

A király-fürdő és a török hódoltság korából maradt reánk, minden valószínűség szerint Szokolai-Mustafa török helytartó építtette 1560-ban.

A Lukács- és Császárfürdő szintén régi eredetűek, sőt a Császárfürdő már 1702-ben eladás tárgyát képezte.

Kolozsvárt az első rendszeresen felszerelt fürdő 1852-ben vezetett be, az első kolozsvári Diana gőz- és kádfürdő megnyitásával 1869-ben legett, de 1875-ben újlag felépített.

1894-ben készült el aztán a jelenlegi modern közegészségügyi épített gőzfürdő.

Ez a pár adat is élénken bizonyítja, hogy Magyarországon, már mily rég óta használják a fürdőt és ha egyes fürdőhelyeink nem is vetelednek a külföldi fürdőkkel, de Budapest és Kolozsvár említett fürdői kiállják a versenyt a külfölddel is.

Most éppen időszerű itt felemlítenem még az oroszok és japánok fürdőit. A modern orosz fürdők kitűnőek és praktikusán, észszerűen vannak berendezve. Az orosz nép nagy kedvvel és előszeretettel használja a fürdőket, az egészségfentartásnak ezeket a fontos tényezőit. Leghíresebb a moszkvai Seendunovszkyja és a pétervári Centrál fürdők.

Japánban gazdag és szegény naponként, ahol csak teheti, fürdőt használ. Az előkelők és nép egyaránt hódolnak télen úgy, mint nyáron ennek a szokásnak. Minden Japán városnak igen sok nyilvános fürdője van, Tokió városban 800 fürdőintézet van és naponta 300.000 ember használja.

A fürdő azonban nemcsak tisztítja az emberi testet, nyitva tartja a bőr porusait, üdítőleg hat a szervezetre, hanem a víznek is van gyógyító hatása.

Azok az eredmények, melyeket egyes híres gyógyfürdők gyakorolnak bizonyos betegségekre, feltételezhetnek ugyan légnemű és sós alkotórészek által, melyek a vízben elnyelve vagy oldva találhatók. A szénsav, a só, a kén sav bizonyára kifejtik a maguk jellegzetes gyógyító hatását, de a fő gyógytényezőt képezi maga a víz, hőmérsékével és tömegével és pedig mechanikai és vegyi uton.

Mert éppen újabb vizsgálatok azt bizonyították, hogy a gyógyvizek, gyógytényezőiként hirdett alkotórészek a bőrön nem képesek áthatolni. A vasas fürdőbe ültetett test semmi, vagy vajmi kevés vasat vesz föl.

A gyógyvizeknek bensőleg való használatnál kifejtett hatásukra most nem terjeszkedünk ki. Maradjunk csak a fürdőzésnél és a víznek a külső alkalmazásánál észlelt behatásáról szóljunk.

Az a fürdő, mely 35–36° C hőmérsékű, tehát megközelíti a test hőmérsékét, lényeges befolyást a test-hőmérsékére, a vérnyomásra, légzésre és anyagcsere nem gyakorol és mégsem marad hatástalan, mert a szervezettől számos ingert tart távol, melyek azt a levegőben való tartózkodásnál érik.

Ha azonban a fürdő hőmérséke a 35° felett vagy alatt fekszik, akkor az idegrendszeren, a szíven, a vérnyomáson és elosztódáson, a test hőmérsékén, izomerején és a légzésen, valamint az elválasztó szerekben és az anyagcsereben oly lényeges változások állnak elő, melyek gondosan kihasználva és alkalmazva igen értékes gyógytényezőként felhasználhatók.

Nem kell tehát esodálni, ha a víznek gyógyító hatása, melyet már a legrégebbi népek is felismertek, ma külön tudományágat képez. Sőt mint ilyen, nemcsak elismertetik, hanem tudománygyetemeken taníttatják és a víznek gyógyító hatását újabb egyetemi intézeteink is igénybe veszik.

A víz gyógyító hatása főként az 1. idegrendszerre és izomzatra, 2. a vérnyomásra és vérelosztódásra, 3. a test hőmérsékére, 4. az elválasztásra, a légzésre és anyagcsere vonatkozik.

Különböző hőmérsékű fürdők által sikerült a túlságos idegességet csökkenteni és az elernyedte idegeket felélnítkíteni.

Az agyból eredő idegességnél és álmatlanságnál közömbös fürdők és nedves pakolások által az idegek lecsendesedését és jótékony álmot érhetünk el. Mily jók a meleg és forró borogatások zsábkánál és más fájdalomknál. Egyes idegfájdalmak éppen ellenkezőleg hideg víz alkalmazására, vagy az u. n. skótzuhany (másképpen gőzzuhany), vagy mind a kettőnek váltakozva való alkalmazása által gyógyulnak.

Tudvalevő, hogy az eláult ember magához tér, ha hideg vízzel lefeeszkendezzük. Hosszasan tartó öntudatlanság vagy félrebeszélés alkalmával a beteget hideg leöntések által, melegebb és hidegebb fürdőknek váltakozó használata által meggyógyíthatjuk.

(Folytatása következik.)

Közgazdaság.

× Az állategészségügyi törvény revíziója. Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület állattenyésztési szakosztálya március 5-én szombaton d. u. 4 órakor a köztelken tartandó ülésén foglalkozik az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló 1900 évi XVII. t.-cz. s az ennek alapján kiadott végrehajtási rendeletek revíziójának kérdésével. Az ülésen részt fognak venni a földmívelésügyi minisztérium az összes gazdasági egyesületek az székesfőváros az állatkereskedők egyesülete és érdekelt iparosság képviselői s az ülés tárgya iránt nagy érdeklődés nyilvánul különösen az állattenyésztő gazdaközönség részéről, melyet igen súlyosan érintenek azok a nagymérvű állatforgalmi korlátozásokat tartalmazó intézkedések, melyek az utóbbi években léptek életbe. A szakosztályi ülésen a törvény és rendeletek módosítására vonatkozó javaslatot *Jeszenszky Pál* O. M. G. E. titkár terjeszti elő részletes megokolás kíséretében. Az ülésen minden érdeklődőt szívesen lát az O. M. G. E.

× Osztrákok a magyar liszt ellen. Mint a Bud. levelezőnek Bécsből jelentik: az Első Bécsi Fogyasztási Szövetkezet elhatározta, hogy ezentul nem vesz magyar lisztet s liszt szükségletét az alsó ausztriai malmoktól szerzi be. Ezzel szemben malomkörökből arról értesülünk, hogy a szövetkezet ezen határozata csak későbbi időkben jelenthet valamint mert a szövetkezetnek hosszú időre szóló kötése van a budapesti malmokkal.

NYILT-TÉR. *)

Nyers bastselem

9 frt 90 krtól 43 f. 25 krig egy egész öltönyre való, franko,

vámmentesen a házhoz. Nagy választék. **Henneberg selyemgyára Zürichben.**

A Sarg-féle Szappan
szilárd és folyékony
Glycerin.
a bőrt fehérre
és gyöngéddé teszi.
Mindenütt kapható.

SARG-féle Glycerin-szappan

ugy felnőtteknél, mint gyermekeknél a leggyöngébb korban a legkitűnőbb tisztító szernek bizonyult. Ismert tekintélyek, mint dr. Hebra tanár, Schauta, Frühwald, Breus Károly és Gusztáv, Schaudlbauer stb. által a legjobb eredménnyel használják.

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség szíves tudomására juttatni, hogy az itt helyben fennálló Szénási (recte Bürger József) úrtól a bizományi áruaktárt és képviseletemet megvontam, melynél fogva a mai naptól részemre **sem pénz, sem pedig rendelmények felvételére feljogosítva nincs.**

Kelmékbe való szükséglet esetén kérem közvetlen czégemhez fordulni. Mintákat kívátna készséggel küldök.

Kiváló tisztelettel

Szénásy Gyula,

99 2-3

Budapest, IV., Kristóf-tér 4.

Szénási K. Albert

„Magyar Polgár“ könyvnyomdája

Kolozsvárt, Deák Ferencz-u. 4. sz.

Vidéki megrendeléseket a legnagyobb pontossággal és meglegedésre eszközöl.

Hivatalok, takarékpénztárak és egyesületek nyomtatványait

olcsó árban elvállalja.

* E rovatban közölteért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Számos helybeli és külföldi orvos ajánlja.
Legjobb táplálék
egészséges és gyomorbeteg
Gyermekeknek
Kaphó gyógyszerárakban és drogeriakban.

Rufekke
Gyermekliszt

Kitűnően bevált erős hányás, bérhurut, székrekedés sat. ellen.
Gyermekek
Kitűnően fejlődnek tőle és nem bántják őket
emésztési zavarok.
Diet. táplálóanyagok gyára
BERGEDORF
HAMBURG.
R. Kufekke, WIEN.

Birtokrendezési hirdetmény.

Sz. 1331—1904.
polg.

Hirdetmény.

96 3—3

Közhirre teszem, miszerint **Oláh-Telek** község tagsági ügyében az előmunkálatok megkezdése, jelesen az érdekeltek képviselőitének rendezése, működő mérnök megválasztása és költségelőirányzat elkészítése végett tárgyalási határnapul a helyszínére, Oláh-Telek községben 1904. évi április hó 18-ik napjának d. e. 9 óráját tűzöm ki, mikorra is érdekelteket azzal időzem meg, hogy kimaradásuk a tárgyalás megtartását nem akadályozza.

Egyszersmind felhívom a birtokrendezési mérnök urakat, kik ezen ügyben mérnöki teendőket elvállalni számukra, hogy a szerződési pontozatok előterjesztése mellett, ajánlataikat a tárgyalási határnapig hozzám, vagy az érdekeltelekhez küldjék be.

A marosvásárhelyi kir. törvényszéktől 1904. évi februárus hó 20-án.

A kir. törvényszék nevében:

HORVÁTH MIKLÓS,
kir. törvényszéki bíró.

Képviselőtet vállal

szalámi és hentesárukban

jól bevezetett **zsiradékárú-ügynökség**
A. SCHANIL, WIEN, XVII., Helbinggasse 6.

Bolgárok, zöldségtermelők
figyelmébe!

SZÉKELY-UDVARHELY városban, hol rendkívül nagy a hivatalnoki kar, sok a kerttel nem bíró kereskedő, iparos, kik **zöldségszükségleteiket mind a piaconról szerzik be** s zöldségtermeléssel alig foglalkozik valaki, **Marosvásárhely messzi vidékéről hozzák a zöldséget:**

haszonbérbe adó

s azonnal átvehető, a város központján fekvő

nagy kert,

kitünő fekete, mély humus tartalmu, kiválóan alkalmas talaju

telek, mely az udvaron levő kútból, fekvésénél fogva, **faosatornákon öntözhető.**

Van 3 szoba, konyha, két nagy és száraz pincze, külön földi pincze — zöldség elhelyezésére — zárt és nyitott színek, azok tisztítására nagyon alkalmas.

Bővebb felvilágosítással, leíró képes ajánlattal Nagysolymosi **KONCZ ARMIN** gyógyszerész és nagybirtokos szolgál **Sz.-Udvarhelyt.** 92 3—3

HIRDETÉSEK

a legolcsóbb árban felvállaltatnak
a lap kiadóhivatalában.

KOLOZSVARI

Takarékpénztár és Hitelbank
Részvénytársaság.

Alaptőkéje 1.200.000 korona teljesen befizetve.

Tartaléktőkéje 204.144 korona 89 fillér.
Betétek könyvecskékre, pénztárjegyekre és folyószámlákra K. 9.011.613-20.

Irodák:

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 7.
saját házában.

Törlesztéses és közönséges
jelzálogköl-

csönöket nyújt hosszabb, vagy rövidebb időre

Kolozsvárt fekvő **bérházakra** és bárhol fekvő **földbirtokra.**

Az ügyleteket a leggyorsabban és legelőnyösebben bonyolítja le s a kölcsönöket minden levonás, vagy külön díj nélkül **készpénzben** fizeti ki.

Gyár: **NYERGES-UJFALU** (Esztergom m.) Sürgőnyezim: Eternit Budapest. Telefon 12—92. Gyár: **VÖCKLABRUCK** (Felső Ausztria.)

ETERNIT-PALA
Elpusztíthatatlan, könnyű, tetszetős, olcsó és
tűzálló tető-fedőanyag.

AZBESZT-CEMENT-PALA

HATSCHEK LAJOS SZAB.

98 1—12

ETERNIT MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST, VI., Andrásy-ut 33.

Elsőrangú referenciák. — Jótállás. — Évi gyártás 1500 kocsi rakomány. — Kérjen ismertetést.

Az erdélyi részek legdúsabban felszerelt és legizlésebben dolgozó könyvnyomdája.

Az 1882. évben alapított és azóta tetemes áldozatok árán a haladó kor kívánalmaihoz képest folyton a legmodernebb anyagokkal ujtott nyomda a

MAGYAR POLGÁR

Telefonszám
364.

KÖNYVNYOMDÁJA

Telefonszám
364.

mely leginkább alkalmas irodalmi művek, folyóiratok, hetilapok, iskolai értesítők, üdvözlő iratok, oklevelek, és más meghívók, tánczrendek, körlevelek, számlák, üzleti kártyák, részvények, árjegyzékek, névjegyek, szóval mindama nyomtatványok előállítására, melyeknek az izléses kiállítás belbecsét is emelni van hivatva; de épen olyan csinnal és lehető jutányos árban készít bármely más, egyszerű káillitásu nyomtatványokat is, és mindezek nemcsak csinos és hibátlan, hanem a megrendelő által megszabott időre való pontos előállításáért is felelősséget vállal.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.